

a **weöres sándor** színház
és a **mesebolt** bábszínház
előadása

együttműködő partner:

 VESZPRÉM
KABÓCA BÁBSZÍNHÁZ

Szólít a szörny

Patrick Ness – Siobhan Dowd

eredeti ötlete nyomán készült – regénye alapján írta Vidovszky György

„A mese olyan, mint a vadállat. Ha elengeded,
ki tudja mekkora pusztítást hagy maga után.”

Patrick Ness / Siobhan Dowd: Szólít a szörny
(Fordította: Szabó T. Anna)

A SZERZŐK

SIOBHAN DOWD

Angol író és aktivista Londonban nőtt fel. Az Oxfordon diplomázott klasszikus tanulmányok szakon, később a greenwich-i egyetemen szerzett mesterdiplomát társadalmi nemek és etnikai tanulmányok szakon. 24 évesen csatlakozott az International PEN Alapítványhoz, melynek munkatársaként az írók emberi jogi helyzetét vizsgálta, és olyan programokat hozott létre, melyek keretében írók szociálisan hátrányos helyzetű területek iskoláiban és börtönökben tartottak foglalkozásokat. 44 évesen a helyi önkormányzatokkal együttműködve azon dolgozott, hogy a gyermekek életét érintő törvényes szolgáltatások megfeleljenek az ENSZ protokolljainak. Ugyanebben az évben megjelent az első regénye is. 2007 augusztusában, 47 évesen, mellrákban halt meg.

PATRICK NESS

„Három amerikai államot tekintek az otthonomnak (ahogy az amerikaiak általában): Virginiában születtem, az első emlékeim hawaiiakhoz köthető. Washingtonban jártam iskolába, aztán Kaliforniában éltem az egyetem miatt (USC), majd 1999-ben Angliába költöztem, és azóta is itt élek (főleg Londonban). Kilenc könyvet írtam: két regényt felnőtteknek, egy novelláskötetet felnőtteknek és hat regényt kamaszoknak. Ezekért a könyvekért kétszer elnyertem a Carnegie Medalt, a Costa Children's Book Awardot, a Guardian Children's Fiction Prize-t, a Red House Book Awardot, a Jugend Literatur Preist, a UKLA Awardot, a Booktrust Teenage Prize-t, és a mesés, mesés Jim Kay a Szólít a szörny illusztrációiért a Greenaway-díjat is elnyerte (szóval, ajánlom, csak vegyék meg azt a kiadást).

Forgatókönyveket is írok, többek között a Szólít a szörny filmváltozatát, amelynek főszereplői Liam Neeson, Sigourney Weaver és Felicity Jones, és amely 2017 januárjában került a mozikba.”

STAFÉTABOT

„Siobhan Dowddal személyesen sohasem találkoztam. Csak úgy ismertem, ahogy a többi olvasója – a csodálatos könyvein keresztül. Négy izgalmas ifjúsági regény, amelyből kettő az életében jelent meg, kettő fájdalmasan korai halála után. Aki még nem olvasta őket, jól teszi, ha mielőbb bepótolja.

Ez lett volna az ötödik könyve. Kitalálta a szereplőket, megvolt az alaphelyzet és a regénykezdés is. Sajnos csak ideje nem volt már rá, hogy megírja.

Amikor megkérdezték tőlem, hogy írnék-e egy regényt abból az anyagból, először nem tudtam, hogy mit válaszoljak. Semmiképpen nem akartam – és nem is tudtam volna – olyan könyvet írni, ami az ő hangját utánozza. Ez méltatlan lett volna hozzá – de az olvasóhoz, és legfőképp a történethez is. Nem hiszem, hogy születhetnek így jó írások. A jó gondolatok azonban újabb gondolatokat ébresztenek. Szinte észre sem vettem, és Siobhan gondolatai engem újakra sarkalltak, és egyszerre megéreztem azt, amire minden író vár: az ellenállhatatlan késztetést az írásra, a történetmesélésre.

Olyan érzés volt – és most is olyan –, mintha egy váltóbotot kaptam volna, egy nagyszerű író átadta nekem a saját történetét: „Rajta, fuss vele! Ne törődj semmivel!” Én pedig nekivágtam. Egyetlen dolog vezérelt: olyan könyvet írok, amit Siobhan is szívesen olvasna. Más nem igazán érdekelt.

Most pedig eljött az idő, hogy továbbadjam a váltóbotot az olvasónak. A történetek nem érnek véget azzal, hogy a szerzőik – mind-egy, hányan indulnak az elején – azokat befejezték. Itt van, amit Siobhan és én kitaláltunk. És most rajta! Fuss vele!

Ne törődj semmivel!

Patrick Ness
London, 2011 februárjában

SZÍNPADI VÁLTOZAT

RÉSZLETEK A RENDEZŐ PRÓBANAPLÓJÁBÓL

A stafétabotot Vidovszky György vitte tovább, aki nem csak az előadás rendezője, hanem ő alkalmazta színpadra a történetet.

„Sokszor dolgoztam már színházi szövegkönyveken, de nagyon ritkán kezdtem a munkát úgy, hogy csak egy üres lap volt előttem. Amikor drámaírókkal, dramaturgokkal dolgozom együtt, akkor vagy a történetvezetésbe vagy éppen a végső mondatok megtalálásába folyok bele, de az írás „kínja” nem az én feladatom. Sok ismert regény átdolgozásában vettem részt így, és ilyenkor mindig azt a szempontot tartottam szem előtt, hogy hogyan tudjuk a regény lényegét megragadni, de közben azt színházi formába ültetni. Ezek a munkák arra tanítottak, hogy egy adaptáció nem az eredeti szöveg szerkesztését, dialógusainak kiűjtését jelenti, hanem olyan megoldások megtalálását, amelyek csak a színpadon létezhetnek vagy működhetnek.”

„Központi elképzelésem az volt, hogy a történet terét Conor pszichéjeként (elméjeként) határozzam meg. Betekintést akartam nyújtani az ő zavaros és megtört lelkiállapotába, érzelmeinek örvényébe, a végtelen rémálmába, amelyet anyja állapota okoz. A benyomások, érzelmek és információk álomszerű sorozata egy videoklip vagy egy film vágásának a sebességével pörögnek. Ezzel a szerkezettel elkerülhettem, hogy a történet különböző helyszíneit minden egyes alkalommal meg kelljen határoznom.”

„Az egyik legfontosabb kérdés: Mi a szörny? Mi a szörny funkciója? Mi a kapcsolata a szereplőkkel? Mi a kapcsolata Conorral? Az Anyával. Honnan, milyen emlékből táplálkozik ez az elképzelt lény?

Ebben kevés támpontot ad a regény, de film-változat sokkal többet. Ezt továbbgondolva jutottam el a keret-történet létrehozáshoz, amely egyszerre magyarázhatja a színházi előadás kifejezőeszközeit (bábok) és mélyítheti a főhős, Conor életen át tartó érzelmi traumáját. Ugyanis a történet egyik fontos konfliktusa éppen a főszereplőn belül van, aki a bábbal képes arra, hogy megkettőzze saját magát, és felnőttként újramesélje, eljátssza gyermekora azóta sem feldolgozható meghasonulását. A báb és mozgatója folyamatosan viszonyul a történethez. Egyikük jelenidejűen éli meg, a másikuk újrjátssza a múltját. De nem csak a történethez, hanem egymáshoz is folyamatosan viszonyulnak. A báb és a bábos viszonyváltozásai a leglényegesebb kérdések közé tartoznak az előadásban, amelyek újabb rétegeit tárják fel a történetnek.”

A BÁBRÓL A színész eszköze a test. A báb is a színész eszköze. Vele olyat is el tud mesélni, amit nélküle nem tudna. A báb egy tárgy. Élettelen, amibe életet lehet az élő. Értelmetlen, aminek értelmet ad az értelem. A báb színházi forma. Műfaj. Eszköz. Mindenkihez szólhat, nem korosztályfüggő.

Sokféle báb van, amelyek elsősorban mozgatásukban, méretükben különböznek egymástól, a bábos és báb viszonyát erősíthetik vagy éppen elrejtik.

„Minden esetben azt adott történet teszi fel a kérdést felénk, alkotók felé. Próbáljuk meghatározni, illetve megtalálni a megfelelő technikát, a játszó-teret, ami a történettel való asszociatív gondolkodás eredményeként születik meg. Fontos hogy a történetünket át tudjuk adni a nézőnek. Ebben az esetben több báb-technika jelenik meg, mondhatjuk eklektikus formában.”

(Mátravölgyi Ákos, tervező)

A Szólít a szörny című előadásban ezekkel a bábtípusokkal találkozhatunk:

Bunraku (Conor)

A bunraku őse Japánban alakult ki. Ezt a bábót eredetileg több bábszínész, a báb mögött állva mozgatja. A főmozgató egyik kezével – egy vezető bot segítségével – a fejét, másik kezével a báb kezét mozgatja. A többi mozgató a báb végtagjait, testét animálja. Manapság gyakran előfordul, hogy csak egyetlen mozgatója kelti életre a bábót.

Az előadásban Conor bábja fából készült, akárcsak egy tipikus „Pinokkió-báb”.

Hasbeszélőbáb (Harry)

Olyan báb, aminek a szemét és a száját tudja mozgatni a színész. Ezt eredetileg arra szokták használni, hogy a báb és a mozgatója beszédbe tudjon egymással elegyedni. Persze, ennek feltétele, hogy a mozgató tudjon hasbeszélni. Bizarr megjelenése miatt ez a típusú báb gyakori szereplője a horror-filmeknek.

Marionett (Nagyi)

Ez a bábót felülről mozgatják, hiszen a báb zsinórokon, vagy a vezetőpálcás marionett esetében egy pálcán függ. Ezek egy fakeresztben futnak össze, annak segítségével irányíthatóak. Mivel a mozgató távol van a bábtól, sőt sokszor takarásból mozgat, ezért a báb könnyen kelti az élő figura illúzióját. Az előadásban a Nagyi figura eleinte egy képkeretben jelenik meg, ez speciálisan az előadáshoz tartozó formai megoldás.

Árnyjáték (Szörny, A patikárius története)

Az árnyjáték során a nézők csak a figurák árnyképeit látják a színpadon elhelyezett felületeken. Fontos, hogy a mozgató rejtve maradjon. Ez a két-dimenziós, rendszerint monokróm forma éppen az egyszerűsége miatt animálható könnyedén.

Rongybáb – rongybaba (Apa)

Rendszerint kartonból készített babatest, ami ronggyal vagy kaucsukkal van kitömve.

Maszkos játék (Szörny, a Királyfi története):

Ez a bábjátéknak az a formája, amikor a színész arcát egy maszk fedi. Ilyenkor a színész főleg a testével és a hangjával kommunikál.

Az előadásban fából készült fejkorona egyszerre maszk és jelmez. Csak részben takarja a színész arcát, absztrakt (nincs szeme, szája, orra), ugyanakkor olyan, mint egy különleges fejdísz.

Tárgyjáték (A patikárius története, Anya):

A bábjátéknak az a formája, amikor a bábszínész nem készített bábfigurákkal játszik, hanem hétköznapi tárgyakkal vagy azokból készült eszközökkel. Az előadásban az Anyát egy hétköznapi parókatartó fej és egy a testét megjelenítő pokróc alkotja.

A gyász öt állomása a Kübler-Ross modell szerint

A GYÁSZ

1. Tagadás

A hír hallatán először nem hiszünk a fülünknek, fel sem fogjuk, hogy mi történik. Nem értjük a szavak jelentését, nem érezzük a fájdalmat. Lehet, hogy még éjszaka is arról álmodunk, hogy az elhunyt él, és csak álom volt az egész.

2. Düh

Miután már nem lehet tagadni a történeteket, és el kell fogadni az igazságot, hirtelen nagyon frusztráltak leszünk és dühösek. Először valószínűleg magunkra, aztán az egész világra, sőt, akár az elhunyra is haragudhatunk. Keressük a hibást, akit okolni lehet, akire joggal lehetünk dühösek.

3. Alkudozás

Talán egy példával a legkönnyebb illusztrálni. Kübler-Ross és Kessler szerint, amikor elérünk ebbe a szakaszba, rendszerint átgondoljuk, hogy mi az, amit másként csinálnánk. Mit adnánk azért, hogy az elhunyt újra köztünk legyen. Ez amolyan köztes állapot, mintha tényleg lehetőség lenne arra, hogy visszakapjuk azt, amit elvesztettünk, ha valamit másként csinálnánk.

4. Depresszió

Az alkudozás után, rájövünk, hogy az események visszafordíthatatlanok, akit elvesztettünk, már soha többé nem tér vissza hozzánk. Ilyenkor depresszióba zuhanhatunk, a saját életünket is értelmetlennek érezhetjük. Ez a mélyrepülés is teljesen normális, természetes, a gyász munka egyik fontos állomása ez, teljesen átéljük a fájdalmat, a szomorúságot. Fogadjuk el az érzéseinket, ám keressünk segítséget, ha úgy érezzük, hogy túl hosszadalmas ez a szakasz, és nem érzünk javulást.

5. Beletörődés

Ez a végső állomás, ami talán soha nem ér véget, hiszen egy közeli hozzátartozó elvesztése mindig fájni fog. Aktívan eltereljük a gondolatainkat, elfoglaljuk magunkat valami mással, belekezdünk valami újba. Egyre kevesebbszer jut ugyan az eszünkbe, de olyan nem lesz, hogy soha. Nem lesznek semleges érzéseink vele kapcsolatban, és nem fogunk túljutni rajta, pusztán belenyugszunk a megváltoztathatatlanba.

TRAUMA

„A megrázó élmény leszakad és darabokra töredezik, ily módon a traumához fűződő érzelmek, hangok, képek, gondolatok és testi érzetek saját életet kezdenek élni. Az érzékszervi emléktöredékek betódnak a jelenbe, ahol szó szerint újraéljük őket.”

Bessel Van Der Kolk: A test mindent számontart

„A traumát szenvedett embereknek sokszor még évekkel később is borzasztóan nehéz arról beszélniük, ami velük történt. A testük újra megtapasztalja a rettegést, a dühöt, a tehetetlenséget, valamint a „küzdj vagy menekülj” reakció impulzusát, ám ezeket az érzéseket szinte lehetetlen szavakba önteni. A trauma természetéből fakadóan a felfogóképesség határmezsgyéjére űz bennünket, megfosztva minket a közös tapasztalaton vagy egy elképzelhető múlton alapuló nyelvtől.

Ez nem jelenti azt, hogy az emberek egyáltalán nem tudnak beszélni a velük történt tragédiákról. Az elmesélt történetek azonban csak ritkán ragadják meg az élmény belső igazságát. Borzalmasan nehéz koherens beszámoló keretei közé szervezni a traumatikus élményeket – azaz olyan összefüggő narratívumot, történetmesélést nyújtani, amelynek van eleje, közepe és vége.”

Bessel Van Der Kolk: A test mindent számontart

A MESE MINT TERÁPIA

„A mese a lélekfrissítés és a jobb agyfélteke működésbe hozása mellett konkrét megoldásokat is kínál, például megtanít arra, hogyan lehet ellentétes érzelmekkel megbirkózni, azaz hogyan lehet az egymást morzsoló

kösziklák fogságából kikerülni: csupán néhány másodperc áll rendelkezésre, hogy felismerve a megfelelő pillanatot (a mozgás amplitúdóját), valaki átjusson a sziklák között. Más mesék arra tanítanak, hogyan lehet leválni, elválni, elszakadni valamitől vagy valakitől, ha annak eljön az ideje, vagy éppen hogyan lehet tartós kapcsolatokat létrehozni.”

Nossrat Peseschkian perzsa származású pszichológus keleti történetek használt a terápiájában, mert megtapasztalta, hogy a „történetek nagyon sokban hasonlítanak a gyógyszerekre. Megfelelő időpontban, megfelelő formában alkalmazva akár döntő fordulatot is hozhat egy történet a gyógyulás folyamatában, képes lehet arra, hogy elindítsa a páciens hozzáállásának és viselkedésének megváltozását. De ha rosszul adagoljuk, hamis, moralizáló felhanggal toldjuk meg, akkor veszélyessé is válhat az alkalmazása.”

Boldizsár Ildikó: Meseterápia

„Neked a halál,
lett akkor osztályrészed,
nekem az élet.

Melyik nehezebb?
Míg élek, nincs rá válasz.
Te talán tudod.

Nem én tehetek
arról, hogy én úsztam meg,
ne rám haragudj.

Én itt maradok,
élni kettőnk helyett is.
Most még tanulom.”

Kiss Judit Ágnes: Gyöngysor részlet

Most nálad a stafétabot. Vidd, majd add tovább!

ALKOTÓK

A kiskunfélegyházi Dózsa György Általános Iskolában délutáni foglalkozásként a drámaszakkört és a labdarúgást választotta, majd a szentesi Horváth Mihály Gimnázium irodalom- drámai tagozatán tanult. A középiskola után az Osonó Színházműhely önkéntes színésze volt, majd a Színház- és Filmművészeti Egyetemen Pelsőczy Réka és Rába Roland színész osztályába járt, ahol többek között Zsótér Sándor, Szász János, Hegymegi Máté és Béres Attila is tanították. Az egyetem negyedévében a Weöres Sándor Színházhoz szerződött, ahol jelenleg is a társulat tagja.

MAJOR ERIK (Conor)

LUKÁCS GÁBOR (Szörny)

1996-től tizenhét éven át színész a Miskolci Nemzeti Színházban, ahol 2007-től szerkesztője és házigazdája az „Egy óra versek között” című sorozatnak. 2013-ban ismerkedik meg a bábszínházzal és innentől 2019-ig a miskolci Csodamalom Bábszínháznál játszik, illetve ugyanekkor folytatja a 2000-es évek elejétől tartó „vizitelést” gyermekkorházakban mint előadó és bohócdoktor. 2014-től erdei iskolai foglalkozásokat és erdei napközis táborokat vezet. Harmadik évadát kezdi a Mesebolt Bábszínház társulatában. Három gyermek édesapja.

VARGA BORI (Anya)

Kecskemétről származik. Gimnáziumi évei alatt kezdett el komolyabban foglalkozni a színjátszással. 2018-ban diplomázott a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karán, színművész szakon, Uray Péter osztályában. Gyakorlati évét a szombathelyi Mesebolt Bábszínházban töltötte, melynek 2018 óta társulati tagja.

KOLOZSI ANGÉLA (Nagyi)

Kolozi Angéla a Budapest Bábszínház bábszínészképző tanfolyamán végzett, a Színház- és Filmművészeti Egyetem drámainstruktor szakán diplomázott. Bábszínészként tagja volt a kecskeméti Ciróka Bábszínháznak, a zalaegerszegi Griff Bábszínháznak, és a Tintaló Társulás nevű független kecskeméti formációnak – aztán nyolc éven át (szabadúszóként) elsősorban írt és rendezett. 2000 óta 80 előadásban dolgozott: 40 előadásban játszott, 27 előadást rendezett, (meg még 5 másikat, másokkal közösen), 38 szövegkönyvet írt (ebből saját mese 13), és megjelent három mesekönyve a Pozsonyi Pagony Kiadónál. 2021 augusztusától a szombathelyi Mesebolt Bábszínház bábszínésze.

KOVÁCS BÁLINT (Harry, Apa)

Már óvodáskorában elkezdett balettre és a néptáncra járni, amit aztán évekig tanult. 2002-2007 között még gyermekszínészként játszott évente több előadásban az egri Gárdonyi Géza Színházban. Ezekben az években végig népzene is tanult, brácsán játszik. 2009-ben bábszínész, színészként végzett Egerben a Harlekin Bábszínház bábszínész osztályában. 2010 óta a szombathelyi Mesebolt Bábszínház tagja. Az elmúlt évek alatt számos helyen játszott mint vendégszínész, például a Weöres Sándor Színház több előadásában is.

GYURKOVICS ZSÓFIA (Lily)

Kecskemét mellett, Kerekegyháza nőtt fel. A Katona József Gimnáziumba az erős színjátszókör miatt jelentkezett, s innen is nyert felvételt 18 évesen a Kaposvári Egyetemre. 2016-ban diplomázott Kocsis Pál osztályában. Színházi gyakorlatát a debreceni Csokonai Színházban töltötte és Budapesten az Utolsó Vonal Művészeti Alapítványnál. Itt mutatták be Sarah Ruhl: Tiszta vicc című drámáját is, ami eddigi élete legfontosabb előadása. A bábozás világával Szombathelyen találkozott; közvetlenül a diplomaszerezés után a Mesebolt Bábszínházhoz szerződött, ahol mai napig társulati tag.

MÁTRAVÖLGYI ÁKOS (díszlet-, jelmez-, bábtervező)

Blattner Géza-díjas báb-, díszlet- és jelmeztervező. Először gyerekkorában találkozik a kecskeméti Ciróka Bábszínházzal, majd később felnőttként, ott mint bábkészítő dolgozott közel tíz évig. A szakmát kiváló hazai és külföldi mesterektől tanulva velük alkotva sajátította el. Húsz éve szabadúszóként alkot. Közel kétszáz színházi tervezés, olykor kivitelezés, számos hazai és nemzetközi elismeréssel díjazott előadás áll mögötte. Majd minden hazai bábszínházban és az országhatáron túl is többször alkotott. (Lengyelország, Szlovénia, Románia, Szerbia). Szombathelyen, a Mesebolt Bábszínházban, a 2000-es évek elejétől vissza-visszatérő tervező.

MONORI ANDRÁS (zeneszerző)

Zenész, zeneszerző. Koncertező zenészként fellépett többek között Tin Tin Q, a Besh O Drom, a Mitsoura és a Folkestra zenekarokkal, valamint Palya Beával. Színházi és filmzeneszerzőként a klasszikus zenétől a world musicon és a jazz-en át az elektronikus zenéig minden stílusban alkotott már. Rengeteg akusztikus hangszeren játszik, így szerzeményei hangfelvételét saját házi-stúdiójában készíti önállóan. Több, mint 100 előadáshoz szerzett eddig zenét, többek között a Bárka Színház, a Katona József Színház, a Kolibri Színház, a Jászai Mari Színház, a Stúdió K és a Szkéné Színház felkérésére.

VIDOVSKY GYÖRGY (színpadra alkalmazta, rendezte)

Tanár, rendező. Több mint másfél évtizeden keresztül tanított a budapesti Vörösmarty Mihály Gimnázium drámatagozatán színház- és drámatörténetet, színházi gyakorlatot, filmtörténetet, magyart. Több mint húsz éve rendez előadásokat. Eleinte a budapesti Bárka Színházban hozott létre ifjúsági produkciókat fiatalokkal a főszerepben, aztán később ország-szerte, a határon túl és külföldön több tucatnyi színházban dolgozott. Elsősorban fiataloknak, gyerekeknek készít előadásokat. 2007 óta kétlaki életet él, ingázik Budapest és Dublin között. 2015 óta a Kolibri Színház rendezője, 2019 óta Dublin City University PhD hallgatója.

MARINA CARR (irodalmi konzultáns)

ILLÉS HAIBO (konzultáns)

PULAI ANIKÓ (kellékes)

SIMON OTTÓ (világosító, hangosító)

GYŐRVÁRY ESZTER (súgó, ügyelő, rendezőasszisztens)

.....

Weöres Sándor Színház

Szombathely, Akacs Mihály u. 7. - wssz.hu

06 94 318 738 - jegy@wssz.hu

Az előadás megtekintését 14 éven felülieknek ajánljuk!

Az előadás időtartama: 80 perc, szünet nélkül.

Jegy ára: 2200 Ft diákjegy ára: 1200 Ft

